

Kommunal- og distriktsdepartementet
Postboks 8112 Dep

0032 OSLO

DERES REF: / YOUR REF:

VÅR REF: / OUR REF:

2021/2585-2, 1A AGL

DATO: / DATE:

14. januar 2022

Hørings svar - hjemler for kommunenes innhenting og behandling av personopplysninger i ny bolig sosial lov

Statens helsetilsyn (Helsetilsynet) viser til Kommunal- og moderniseringsdepartementets (nå Kommunal- og distriktsdepartementet) høringsbrev av 17. november 2021. Høringsfristen var 4. januar 2022, men etter dialog med departementet fikk vi utvidet fristen til 17. januar 2022.

Forslagene er en forlengelse av departementets forslag om ny lov om kommunenes ansvar overfor vanskeligstilte på boligmarkedet, som ble sendt på høring 2. desember 2020. Helsetilsynet viser i den forbindelse til vårt hørings svar datert 17. mars 2021.

Helsetilsynet støtter departementets forslag. Vi har imidlertid noen merknader til forslaget om innhenting av opplysninger og til tilsyn, samt noen bemerkninger til formuleringer i høringsnotatet.

Vi baserer våre kommentarer på erfaringer fra tilsyn og klagebehandling, og vi kommenterer de områdene i lovforslaget som har betydning for våre ansvarsområder.

Innhenting av opplysninger - brukervedvirkning

Departementet viser i høringsnotatet til at det er behov for å innhente opplysninger fra andre offentlige organer for å verifisere opplysninger og for å ivareta behov for effektiv saksbehandling. Det vises kort til at bl.a. hensynet til brukervedvirkning og nødvendighetskravet vil ivareta brukernes rettigheter.

Helsetilsynet mener at den foreslåtte lovbestemmelsen bør ha en presisering om at opplysningene skal som utgangspunkt innhentes i samarbeid med bruker, tilsvarende ordlyden i sosialtjenesteloven § 43 første punktum. Helsetilsynet ser gjennom tilsyn hvor viktig det er med tydelig regelverk for å unngå at feil praksis oppstår. Formuleringen i den foreslåtte bestemmelsen kan lett oppfattes slik at opplysninger først og fremst skal innhentes fra andre offentlige organer. En presisering vil således bidra til riktig saksbehandling, og dermed ivareta søkerens rettigheter. Helsetilsynet viser for øvrig til rundskrivet til sosialtjenesteloven, rundskriv hovednr. 35, punkt

5.43.1 flg. som gir god veiledning om hvordan saksbehandlerne skal gå frem ved innhenting av opplysninger.

I Helsetilsynets forrige høringssvar påpekte vi at det ikke kommer tydelig frem hvem som skal forvalte den nye boligsosiale loven. Dersom det blir Nav-kontoret som skal behandle disse sakene, må det tydeliggjøres at opplysninger i saker som omhandler de sosiale tjenestene ikke automatisk kan brukes i saker etter boligsosial lov. Ved at det er samme brukergruppe, vil det være naturlig at saksbehandlere i enkelte kommuner vil sitte med begge sakstypene.

Avslutningsvis under dette punktet vil Helsetilsynet komme med en merknad knyttet til forslaget om at departementet kan gi forskrift om hvilke opplysninger kommunen kan be om etter første ledd, og hvilke organer opplysninger kan innhentes fra. Forslaget begrunnes ut fra hensynet til åpenhet og forutberegnelighet. Helsetilsynet mener at en slik åpning til regulering i forskrift er for vid. Ved at det innhentes svært personsensitive opplysninger, bør reguleringen skje i lov.

Tilsyn

Helsetilsynet understreker på nytt at vårt ansvar som overordnet tilsynsmyndighet må reguleres i lov, slik det er gjort på våre andre ansvarsområder. Dette bidrar til en tydeliggjøring, samt reduserer muligheten for senere begrensninger som ikke er tiltenkt.

I etterkant av forrige høring har det kommet presiseringer knyttet til kommuneloven og tilsyn. Det fremgår av departementets veileder «Statlig styring av kommuner og fylkeskommuner» på side 22 (vår utheving):

«Kommuneloven kapittel 30 har regler om statlig tilsyn med kommuner og fylkeskommuner. Statlig tilsyn med kommunesektoren forutsetter at det foreligger en **konkret tilsynshjemmel, og tilsynsbestemmelsen skal angi på paragraf eller kapittelnivå hvilke bestemmelser i eller hvilket område av loven som det kan føres tilsyn med.** En slik konkretisering skal bidra til å målrettet tilsynet ved å identifisere hvilke konkrete kommuneplikter som skal være gjenstand for statlig tilsyn».

Det kom ikke tydelig frem av forrige høringsnotat hvilken tilsynsmetodikk det legges opp til, annet enn at tilsynene skal gjennomføres som lovlighetstilsyn. Etter en kort henvisning til læringstilsyn uten nærmere behandling, står det på side 35:

«Departementet legger til grunn at Fylkesmannen innretter tilsynene på en måte som best mulig kan bidra til å sikre formålet med tilsyn; at brukerne får bedre og mer likeverdige tjenester, og at variasjonene mellom kommunene reduseres.»

Helsetilsynet ber departementet vurdere å lovfeste adgang til å se på styring og ledelse i tilknytning til § 5. Det er et gjennomgående funn i tilsyn utført på alle våre tilsynsområder at hvordan virksomheten styres og ledes er av stor betydning for kvaliteten på tjenestene. Dersom statsforvalterne ikke får adgang til å se på om internkontrollen sikrer etterlevelse av pliktene kommunen er pålagt etter den

foreslåtte § 5, vil det ikke være mulig å avdekke årsak til svikt. Dette vil igjen vanskeliggjøre oppfølgingsarbeidet i etterkant når eventuelle lovbrudd skal rettes.

Helsetilsynet vil i tillegg be departementet vurdere om statsforvalterne skal ved tilsyn etter foreslåtte § 5 se på saksbehandlingen. Saksbehandlingen ligger tett opp mot tjenesten, og det vil være unaturlig ikke å se på saksbehandlingen når praksisen skal vurderes.

Helsetilsynet stiller gjerne til møte eller annen form for dialog med departementet om hvordan vi gjennomfører tilsyn på våre områder.

Andre merknader

Helsetilsynet har i gjennomgang av høringsnotatet sett to formuleringer vi mener kan slå uheldig ut dersom de blir stående i senere forarbeider. I tredje avsnitt på side 8 står det: «Hvilke personopplysninger som er nødvendig å behandle, avhenger av hva som er gjenstand for tilsyn, men vil gjenspeile det kommunen mener har vært nødvendig for å opplyse saken.» Det er tilsynsmyndigheten, og ikke kommunen, som avgjør hva som er nødvendig for å opplyse saken.

Videre har vi merket oss følgende setning i tredje avsnitt på side 12: «Å innhente opplysninger fra andre offentlige organer kan være helt nødvendig for å verifisere informasjon om den som søker boligsosial bistand, slik at kommunen kan fatte et vedtak.» Helsetilsynet legger til grunn at departementet egentlig mener at disse opplysningene er nødvendige for å fatte vedtak om innvilgelse av bistand. Slik setningen står nå kan det tyde på at det ikke skal fattes vedtak dersom opplysningene ikke kan innhentes, noe som er svært uheldig for søkerens rettssikkerhet. Helsetilsynet vil også påpeke at ordet «verifisere» lett kan oppfattes som en automatisk mistillit til søkeren, og er således en uheldig formulering.

Med hilsen

Jan Fredrik Andresen
direktør

Agnethe Lurén
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og sendes derfor uten underskrift

Saksbehandler: Agnethe Lurén, tlf. 21 52 99 07